

Frågor och svar om: **Greenpeace kolkampanj**

Greenpeace Nordic 2009

Greenpeace är en oberoende internationell kampanjorganisation som jobbar med att förändra attityder och beteenden, för att beskydda och bevara miljön och förespråka fred.

Greenpeace består av 28 regionala kontor i över 40 länder spridda över Europa, Nord- och Sydamerika, Afrika, Asien och Stilla havsområdet. Arbetet samordnas av Greenpeace International.

Mer information hittar du på www.greenpeace.se

GREENPEACE

Innehållsförteckning

sida

- 3 1. Varför har ni en kampanj mot Vattenfalls kolkraft?

- 3 2. Vad är problemet med kolkraft?

- 3 3. Hur stora är Vattenfalls koldioxidutsläpp?

- 3 4. Vem bestämmer över Vattenfall?

- 3 5. Vem bär ansvaret för Vattenfalls kolinvesteringar?

- 3 6. Sverige är ändå ett litet land. Hur stor betydelse har Vattenfall i det stora hela?

- 3 7. Hur stor andel förnybar energi har Vattenfall totalt, i jämförelse med fossil- och kärnkraft?

- 4 8. Hur mycket investerar Vattenfall i förnybar energi, jämfört med fossil energi och kärnkraft?

- 4 9. I vilka länder har Vattenfall kolkraftverk?

- 4 10. Kan man verkligen kräva att länder som Polen och Tyskland, där Vattenfall har kolkraft, ska få sin energi från förnybara energikällor istället – de har ju inte Sveriges förutsättningar med vattenkraften?

- 4 11. Vattenfall menar att om de inte drev kolkraftverken, skulle andra, mindre miljövänliga företag göra det. Har de inte en poäng där?

- 4 12. Vattenfall har engagerat sig i att samla in en massa namnunderskrifter för klimatet – är det bara hyckleri menar ni?

- 4 13. Kan Vattenfalls VD Lars Josefsson som är klimatrådgivare åt Fredrik Reinfeldt, Angela Merkel och Ban Ki-moon samtidigt vara den klimatskurk ni menar att han är?

- 4 14. Vattenfall hävdar att de har minskat sina koldioxidutsläpp från elproduktionen med 30 procent sedan 1990. Är inte det en stor minskning?

- 5 15. Men Vattenfall försöker ju komma till rätta sina utsläppsproblem genom att utveckla en metod för att lagra koldioxid under jorden. Varför motsätter ni er det?

- 5 16. Men om CCS-tekniken är så dyr – varför satsar Vattenfall på den? De vill ju göra vinst. Om vindkraft är billigare, varför satsar de inte mest på vindkraft?

- 5 17. Vattenfall har som mål att bli koldioxidneutralt till 2050. Innebär inte det att de jobbar i rätt riktning?

- 5 18. Vad kan jag göra för att vara med och stoppa Vattenfalls klimathyckleri?

---

1. Varför har ni en kampanj mot Vattenfalls kolkraft?

Om vi kan få Vattenfall att gå från satsningar på klimatförstörande kol till förnybar energi är ett av Europas fem största energibolag på rätt väg!

Vattenfall är svenska folkets energibolag och samtidigt Sveriges största klimatbov. Under de senaste tio åren har Vattenfall storsatsat på kol – ett av de mest klimatfarliga energislag som finns.

Trots att bara tre procent av svenska folket vill se mer investeringar i kol fortsätter Vattenfall sin kol-expansion i Europa. Vattenfall köper upp gamla kolkraftverk i Tyskland, Polen, Holland och Danmark och bryter nytt kol i enorma, miljöförstörande dagbrott. De bygger till och med två helt nya kolkraftverk i Tyskland.

2. Vad är problemet med kolkraft?

Kol är, efter oljesand, det mest klimatfarliga energislag som finns. Det är det energislag som ger störst koldioxidutsläpp per producerad kilowattimme el.

Ledande klimatforskare menar att vi endast har ca fem-sex år på oss att vända trenden med de ökande globala utsläppen av växthusgaser. Misslyckas vi är risken stor att vi går mot en klimatkatastrof.

Redan idag dör över 300 000 människor om året av den pågående klimatförändringen. Den siffran kommer att öka dramatiskt om världen inte minskar utsläppen av växthusgaser radikalt. För att klara detta måste vi minimera användningen av kol.

3. Hur stora är Vattenfalls koldioxidutsläpp?

Vattenfall har på tio år gått från nära noll i utsläpp till nästan 100 miljoner ton koldioxid om året. Hela Sverige som land släpper ut drygt 50 miljoner ton. Vattenfall släpper alltså ut nästan dubbelt så mycket som hela Sverige. Det innebär att om de svenska kolkraftverken stod på svensk mark skulle Sveriges officiella koldioxidutsläpp vara tre gånger så högt. Bara Australien, USA och Kanada släpper ut mer koldioxid per person.

4. Vem bestämmer över Vattenfall?

Som andra bolag kontrolleras Vattenfall av en styrelse. Men staten äger Vattenfall och regeringen styr Vattenfalls verksamhet via det så kallade ägardirektivet, ett tillägg i Vattenfalls bolagsordning.

I ägardirektivet står det att "Vattenfall ska vara ledande i omställningen till en ekonomisk och ekologiskt hållbar svensk energiförsörjning". Men

formuleringen är otydlig och lämnar utrymme för kreativa tolkningar, vilket Vattenfall har utnyttjat till att investera i kolkraft utomlands.

Just nu pågår ett arbete inom regeringen med att ta fram ett nytt ägardirektiv. Greenpeace har lämnat ett förslag till regeringen på hur det nya ägardirektivet bör lyda, så att det förbjuder investeringar i kolkraft.

5. Vem bär ansvaret för Vattenfalls kolinvesteringar?

Problemet med Vattenfalls kolinvesteringar är gammalt och blocköverskridande men i dag är det statsminister Fredrik Reinfeldt som är ytterst ansvarig för Vattenfalls investeringar. Med rätt vilja kan Fredrik Reinfeldts regering se till att Vattenfall slutar investera i kol och istället går över till förnybar energi.

6. Sverige är ändå ett litet land. Hur stor betydelse har Vattenfall i det stora hela?

Sverige är litet men vårt statliga energibolag är en betydande aktör i Europa. Vattenfall är en av de fem största europeiska elproducenterna. Bolaget står för hälften av all el som produceras i Sverige och en femtedel av Nordens elproduktion.

Dessutom spelar det statliga energibolagets verksamhet en extra stor roll nu när Sverige är EU:s ordförandeland. För tillfället råder ett fatalt dödläge i de internationella klimatförhandlingarna. Sverige skulle kunna bidra till att bryta det dödläget. Vad världen behöver är länder som visar vägen – länder som aktivt tar ansvar för sin del av klimatförändringen. Sverige har alla förutsättningar att bli ett sådant land.

Om EU:s ordförandeland skulle meddela att vi instruerat vårt statliga energibolag att sluta investera i kolkraft och istället gå över till förnybar energi, skulle det sända en stark och mycket viktig signal till de andra länderna.

7. Hur stor andel förnybar energi har Vattenfall totalt, i jämförelse med fossil- och kärnkraft?

2008 kom 46 procent av Vattenfalls elproduktion från fossila bränslen, 28 procent från kärnkraft, 24 procent från vattenkraft och 2 procent från vindkraft, biomassa och sopförbränning. I år kommer andelen el från fossila bränslen att bli ännu högre eftersom Vattenfall precis köpt upp mer fossilbaserad energiproduktion.

8. Hur mycket investerar Vattenfall i förnybar energi, jämfört med fossil energi och kärnkraft?

De senaste åren har Vattenfall, tvärtemot svenska folkets vilja, satsat nästan fyra gånger mer på kol- och kärnkraft än på ny förnybar energi.

Ser man till Vattenfalls planerade investeringar för de kommande fem åren kommer 56 procent att gå till fossil energi, 15 procent till kärnkraft, 16,3 till vindkraft, 6,9 procent till vattenkraft och 5,9 procent till avfall och biomassa. Det vill vi försöka ändra på.

9. I vilka länder har Vattenfall kolkraftverk?

Vattenfall äger fem stora kolkraftverk i Tyskland, tre i Danmark, två i Polen och två i Holland.

I Tyskland håller Vattenfall på att bygga två nya, stora kraftverk, i Moorburg (stenkol) och Boxberg (brunkol). I Polen planerar bolaget att bygga fyra stora, nya kolkraftverk.

Vattenfall har även ett tiotal mindre kraftverk runt om i Europa, som producerar fjärrvärme eller både fjärrvärme och el.

10. Kan man verkligen kräva att länder som Polen och Tyskland, där Vattenfall har kolkraft, ska få sin energi från förnybara energikällor istället – de har ju inte Sveriges förutsättningar med vattenkraften?

Både Polen och Tyskland kan med rätt ansträngningar göra sig kvitt sitt kolberoende. Greenpeace har med vårt [Energy \[R\]evolution scenario](#) gjort avancerade beräkningar av hur både Polen och Tyskland ska kunna ställa om till förnybar energi. Idag produceras 93 procent av Polens elektricitet med hjälp av kol. Till 2050 kan Polen producera 80 procent av sin elektricitet med hjälp av förnybar energi. I Tyskland kan förnybar energi stå för 37 procent av elproduktionen 2020 och 100 procent 2050.

11. Vattenfall menar att om de inte drev kolkraftverken, skulle andra, mindre miljövänliga företag göra det. Har de inte en poäng där?

Vattenfall har fyra kolkraftverk på Världsnaturfondens "Dirty thirty"-lista över Europas värsta kraftverk ur klimatsynpunkt.

De stora förbättringarna av Vattenfalls kolkraftverk gjordes INNAN Vattenfall tog över verken. Vattenfalls största brunkolskraftverket i tyska Jämschwalde, med ett årligt utsläpp som motsvarar nästan halva Sveriges, moderniserades senast 1991-96,

några år innan Vattenfall tog över det – för att ta ett exempel.

Om man jämför Vattenfalls kolkraftverk med till exempel Kinas, blir det tydligt att Vattenfall inte är bättre än andra företag. Vattenfalls elproduktion i Tyskland släpper ut mer koldioxid per kilowattimme el än vad de nio största kinesiska kraftbolagens elproduktion gör.

12. Vattenfall har engagerat sig i att samla in en massa namnunderskrifter för klimatet – är det bara hyckleri menar ni?

Ja. Att påstå att smutsigt är rent och få människor att tro på det, är verkligen värt Greenwash award, vilket Vattenfall tilldelades 2009.

13. Kan Vattenfalls VD Lars Josefsson som är klimatrådgivare åt Fredrik Reinfeldt, Angela Merkel och Ban Ki-moon samtidigt vara den klimatskurk ni menar att han är?

Ja. Det är både svårbegripligt och tragiskt att Lars Josefsson har fått den rollen. Men Vattenfall är inte det enda klimatförstörande storföretaget som har en sådan position. Delvis beror det säkert på att Vattenfall har lyckats få många att tro på koldioxidinfångning och -lagring, CCS (se fråga 15). Sedan spelar det förmodligen in att Vattenfall omsätter stora pengar och genom det är en mäktig aktör som politikerna vill ha med på tåget.

14. Vattenfall hävdar att de har minskat sina koldioxidutsläpp från elproduktionen med 30 procent sedan 1990. Är inte det en stor minskning?

Jo, men det är en minskning som inte är Vattenfalls förtjänst. Minskningen beror på att Vattenfall i början av 2000 tog över kolkraftverk i Östtyskland som hade haft höga utsläpp 1990. När Vattenfall tog över dem hade utsläppen däremot minskat radikalt på grund av den östtyska industrin kollaps i början av 90-talet och moderniseringar som gjordes innan Vattenfall tog över. Det tillgodoräknar sig Vattenfall märkligt nog.

Enligt Vattenfalls egna data, finns det ingen tydlig nedåtgående trend för utsläppen från kraftverken sedan Vattenfall tog över dem.

15. Men Vattenfall försöker ju komma till rätta sina utsläppsproblem genom att utveckla en metod för att lagra koldioxid under jorden. Varför motsätter ni er det?

Om vi trodde att CCS (Carbon Capture and Storage) skulle kunna bidra till att förhindra en klimatkatastrof skulle vi absolut välkomna satsningen. Men problemet är att satsningar på CCS tvärtom riskerar att förvärra klimatkrisen.

Om den ännu inte utvecklade CCS-tekniken skulle visa sig fungera, kommer det att ta cirka 20 år innan den kan sättas i bruk. Under tiden hinner Vattenfalls kolkraftverk släppa ut stora mängder koldioxid. Tekniken är dessutom för dyr för att tillämpa på redan befintliga kolkraftverk. Utsläppen från de kolkraftverk som Vattenfall bygger nu kommer alltså inte att kunna renas med en eventuell CCS-teknik.

Ytterligare ett problem är att man inte kan garantera att den lagrade koldioxiden verkligen stannar under jorden. Och läcker den ut kan alla ansträngningar att hejda klimatförändringen bli förgäves.

Satsningen på CCS stjäl även pengar från de verkliga lösningarna på klimatproblematiken, förnybar energi och energieffektiviseringar - teknik som dessutom är billigare i längden. Växthuseffekten måste bromsas nu. Tekniken för att göra det finns redan. Så varför lägga pengar på en teknik som kanske kan fungera om 20 år när vi har teknik som fungerar redan idag?

16. Men om CCS-tekniken är så dyr – varför satsar Vattenfall på den? De vill ju göra vinst. Om vindkraft är billigare, varför satsar de inte mest på vindkraft?

För det första får Vattenfall statliga subventioner för att utveckla CCS-tekniken.

För det andra handlar det om två olika sätt att se på hur vi ska producera energi – genom stora kraftverk eller genom ett decentraliserat energisystem, där energin produceras nära den plats där den konsumeras. Behåller vi dagens centrala system med stora kraftverk, kan vi inte utveckla kol- och kärnkraften och istället installera förnybar energi i motsvarande skala. En övergång till förnybar energi kräver ett decentraliserat energisystem och långtgående energieffektiviseringar.

Om vi ska kunna undvika en klimatkatastrof måste vi göra en genomgripande förändring av hur vi producerar och konsumerar energi. Vattenfall har en föråldrad syn på vad som är möjligt och därför har de letat efter ett sätt att kunna hålla fast vid det

gamla systemet med stora kraftverk som de redan har investerat så mycket pengar i.

Vill du veta mer om framtidens energisamhälle, gå in på:

www.greenpeace.org/sweden/kampanjer/klimat/framtidsfilm

17. Vattenfall har som mål att bli koldioxidneutralt till 2050. Innebär inte det att de jobbar i rätt riktning?

Det är ett bra mål. Men det senaste tio åren har Vattenfalls koldioxidutsläpp gått från 0 till 100 miljoner ton om året och deras målsättning är än så länge inget annat än en vacker formulering.

Problemet är att Vattenfall baserar målet på att de i framtiden ska kunna använda sig av koldioxidinfångning- och lagring, CCS. Men även om denna metod skulle fungera, vilket är långt ifrån säkert, kommer den aldrig att leda till noll-utsläpp. Istället för att upphöra med användning av fossila bränslen ser det alltså ut som att Vattenfall måste betala någon annan, genom köp av utsläppsrätter, för att bli koldioxidneutralt.

18. Vad kan jag göra för att vara med och stoppa Vattenfalls klimathyckleri?

Gå in på vår sajt och skriv upp dig, så får du information om hur du kan vara med och stoppa Sveriges kolkraftverk:

www.greenpeace.se/kol

www.greenpeace.se/kolfacebook